

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**76-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

ТОМ 1

14 травня – 23 травня 2024 р.

АНАЛІЗ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ: СТАТИСТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному світі мова відіграє домінуючу роль у формуванні національної ідентичності, прийнятті культурних цінностей та забезпеченні комунікаційного простору. Україна, як країна з багатою історією та культурним різноманіттям, є об'єктом постійних досліджень щодо мовної ситуації, особливо в період війни. Наше дослідження спрямоване на аналіз сучасної мовної ситуації в Україні з урахуванням історичних, соціокультурних, політичних та лінгвістичних аспектів. Основною метою є з'ясування та розуміння особливостей мовного ландшафту країни, тенденцій розвитку української мови та факторів впливу на вживання української мови. Дослідження базується на аналізі наукових джерел, статистичних даних, а також на власних спостереженнях та дослідженнях.

Серед важливих маркерів національної державності та національної ідентичності, який безпосередньо зачепило повномасштабне російське вторгнення, – це українська мова. Можна відзначити декілька важливих аспектів, що характеризують сучасну мовну ситуацію в Україні.

1. Розширення українськомовної аудиторії (див. про це: [4]): упродовж останнє десятиліття кількість тих, хто вважає українську мову рідною, зросла з 57 % до 76 %; втрати російської мови за аналогічний період склали 22 % – зафіксовано падіння з 42 % до 20 %; війна консолідувала українське суспільство та відчутно вплинула на ставлення громадян до питання статусу мови, переважна більшість – 83 % опитаних – висловила думку, що єдиною державною мовою має бути українська; якщо до 24 лютого 2022 р. за надання державного статусу російській мові виступало 25 % респондентів, то вже за місяць їх лишилося всього 7 %;

Цікаве опитування «Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го» провів у грудні минулого року Київський міжнародний інститут соціології [1]. Зафіксовано низку показових зрушень у мовній ситуації, а саме:

1) у грудні 2022 р. 41 % опитаних зазначили, що спілкуються винятково українською, ще 17 % указали, що переважно комунікують українською. Натомість тих, хто розмовляє тільки російською, виявилось 6 %, переважно російською – 9 %. Порівняно з 2017 р. частка українськомовних зросла на 8 %, а російськомовних зменшилася на 11 %;

2) у родинному колі тільки або переважно українською спілкуються 52 % респондентів, тільки або переважно російською – 16 %. Це істотна зміна проти 2017 р., коли тільки або переважно українською спілкувалися 51 %, а тільки або переважно російською – 25 %;

3) на роботі чи в навчанні українською спілкуються навіть трохи більше, ніж удома: про вживання тільки або переважно української заявили 68 % тих, хто працює, а російської – 11%;

4) різке збільшення у 2022 р. частки людей, які вважають російську мову взагалі неважливою. Таких виявилось 58 % – у 2014 р. їх було всього 9 %. Показово, що навіть у традиційно російськомовних регіонах – на Півдні та Сході – такої думки дотримується 46 % мешканців; показове зростання на Півдні й Сході України кількості громадян, що пов'язують себе з українською національністю. Якщо 2017 р. таких було 64 %, то 2022 р. – 90 %

Українська мова набуває популярності також в інтернетпросторі. До прикладу, онлайн-біржа Freelancehunt налаштувала власний сервіс так, що українською відкривається будь-яка пошукова сторінка для користувачів з України. За інформацією ресурсу, частка фрилансерів, яка до війни обирала українську мову, коливалася в межах 11–30 %. Після російського вторгнення цей показник виріс до 96 % [5].

2. Зростання популярності української мови та інтересу до її вивчення. Із цією метою 2022 р. активно реалізовано проєкт «Єдині». Опісля восьми проведених курсів перейти на українську вдалося майже 50 тис. людей [2]. Проєкт триває й далі. Долучитися до нього може кожний охочий цілком безплатно та з будь-якої локації світу.

3. Громадський захист української мови. Основним здобутком стосовно цього є призначення посад мовних омбудсменів у закладах вищої освіти. Так, у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» обрано мовного омбудсмена, визначено його основні функції (див. про це: [3]).

Література

1. Кулик В. Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го. URL: <https://zbruc.eu/node/114247> (дата звернення: 21.04.2024).
2. Мовний курс «Єдині». URL: <https://yedyini.org/> (дата звернення: 22.04.2024).
3. Мовний омбудсмен. URL: <https://nupp.edu.ua/page/movniy-ombudsmen.html> (дата звернення: 24.04.2024).
4. Соціологічна група «Рейтинг». URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/language_issue_in_ukraine_march%E2%80%A6 (дата звернення: 12.03.2024).
5. Freelancehunt. URL: https://freelancehunt.com/ua?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=Poisk_Umnaya_Ukr&gclid=CjwKCAjw26KxBhBDEiwAu6KXtzMSFivQIcvCi_rjNvpjI7TiNyyfRbSusz6bgJXGWmc9ucIXG8ikkxoCZs4QAvD_BwE (дата звернення: 22.04.2024)